

ENIGE INDRUKKEN VAN HET DIEREN- EN PLANTENLEVEN IN ZWITSERLAND

Ik dacht niet, dat ik in dit verband uitvoerig het landschap en het karakter van Zwitserland behoefde te schetsen. De meesten onder u zullen er geweest zijn of aan de hand van foto's, dia's e.d. er een indruk van hebben gevormd. Desondanks ben ik ervan overtuigd, dat dit land, hoe bekend en vertrouwd het ook moge voorkomen, tal van geheimen en verrassingen te bieden heeft aan de bezoeker, die zich de moeite getroost buiten de wat meer toeristische oorden en gebaande wegen te begeven.

Gedurende mijn verblijf in Zwitserland (de tweede helft van juli van dit jaar) had ik als vaste standplaats het plaatsje Adelboden, gelegen te midden van het Berner Oberland. Dit gebied is het gemakkelijkst te bereiken via de grenspost Bazel over de grote autoverkeersweg naar de hoofdstad Bern. Vanaf Bern reed ik verder zuidwaarts in de richting van de plaats Thun aan de Thunersee, waaraan ook de bekende plaats Interlaken is gelegen. Na een kwartier rijden langs de onderkant van de Thunersee sloeg ik zuidwaarts af, waarbij de weg al dadelijk smaller werd en mij slingerend tegen de bergwanden steeds hoger voerde. Na ongeveer anderhalf uur rijden - soms stapvoets vanwege de vele bochten en de steile hellingen - bereikte ik tenslotte Adelboden, gelegen op een hoogte van ongeveer 1500 meter. Deze plaats zou voor de komende dagen het uitgangspunt vormen van verschillende bijzonder interessante excursies.

Afgezien van het landschap, de boerderijen e.d. biedt het Alpengebied onmiddellijk een heel andere indruk dan welke wij dagelijks gewend zijn. De plantengroei alleen al geeft een sfeer van in een geheel andere wereld te verkeren.

Voor de eerste dag al had ik de beklimming van de meest nabijgelegen top de z.g. Schwandfeldspitz, in gedachte. Vanuit mijn hotel kwam ik al dadelijk terecht in de lagere weidegebieden, waarop verspreid de zo kenmerkende Zwitserse boerderijen lagen met hun brede flauw hellende daken.

De planten langs de weg en in de weiden boden direct een prachtig aanzien. Een groot deel ervan was mij bovendien nog geheel vreemd. De mening, dat ik reeds in Noorwegen genoegzaam vertrouwd was geraakt met de typische bergflora, kon ik wel laten varen, want wat zich hier vertoonde was geheel anders en naar mijn mening ook veel overvloediger.

Wat er in grote aantallen bloeide was de vrouwenmantel en ook zijn directe familielid de kalkvrouwenmantel met wat meer ingesneden bladen. Deze soort is voor wat betreft de eerstgenoemde ook in het oosten van ons land bekend. Zijn typische schermachtige lichtgroene bloemtrosjes

vrouwenmantel

in wezen behoort hij tot de familie van de roosachtigen.

De grauwe alpenmarjolein, die oppervlakkig gezien wat wegheeft van onze valerian, maar dan met grote, niet ingesneden bladen, vormde hier en daar een prachtige bermversiering.

Langzamerhand stijgend kwam ik steeds meer monnikskappen tegen, zowel in het geel als in het diepblauw. In Noorwegen had ik ook al een blauwe monnikskap gezien, maar fletser van kleur.

Een volgende merkwaardige vertegenwoordiger van dit gebied was het stervormig goudscherm een familielid van de schermbloemigen. Wat bij deze plant opviel was, dat het bloemscherm in zijn geheel weer in een groot kelkblad was gevat net als kleine bloemen drijvend in een schotel met water.

Ook de orchideeën - een speciale voorliefde van mij - bleven niet onopgemerkt. De muggenorchis met zijn prachtige purperen bloemen stond hier in grote getale en maakte op mij een bijzondere indruk, temeer wanneer ik bedacht hoe zeldzaam zij in ons land is geworden. Ook de gevlekte en de gewone rietorchis waren overal te vinden, maar het merkwaardige is, dat zij niet de felle rozerode kleur hebben als in ons land. Soms is de kleur tegen het witte aan. Binnen de nabijheid van de uitgestrekte sparrenbossen waren veel breedbladige wespen-orchissen te vinden. Helaas heb ik het zoveel geroemde vrouwenschoentje niet kunnen vinden, maar misschien lukt dit een volgende keer.

Het is overigens opvallend, dat er in het alpengebied soorten voorkomen. Op het eerste gezicht zou men zweren, dat men met oude bekenden te doen heeft, maar toch zij het bij nader inzien aparte variëteiten, waarschijnlijk zo ontstaan door het bijzondere klimaat en de grote hoogte. De in onze duinen bekende wondklaver heeft hier zijn vertegenwoordiger in de alpenwondklaver; de knautia komt hier voor als de glanzende scabiosa en de muurpeper als het alpenvetkruid.

Het zou te ver voeren alle bijzondere planten op te noemen, die ik op mijn tocht ben tegengekomen. Dan zou ik beter de Zwitserse flora volledig hier bij in kunnen sluiten.

Wat de tocht op de eerste dag zelf betreft, moet ik opmerken, dat het weer niet ideaal was. Bij het vertrek 's morgens regende het, maar gelukkig klaarde het later wat op. De regen had er wel voor gezorgd dat het pad of wat er later voor doorging bijzonder glibberig was geworden. In het begin was dit niet zo erg, maar hoe hoger ik kwam, hoe steiler het werd. Het gebeurde dan ook vrij vaak, dat ik op handen en voeten naar boven moest kruipen, mij vasthoudend aan rotspunten en laag struikgewas. Een gelukkige bijkomstigheid was, dat wanneer ik zo intensief bezig was, de directe omgeving niet zo in de gaten had. Het pad waarop ik liep, voerde namelijk verscheidene malen over een z.g. graad d.w.z. een bergrug die aan beide kanten bijna loodrecht afloopt. Hoewel ik toch wel wat gewend ben en meermalen in de bergen heb getrokken, betekenden sommige stukken toch een ware beproeving. Ik had het eigenlijk kunnen weten, want bij het begin van het pad stond een waarschuwing "Nur für geübten". Niettemin bleef ik toch maar volhouden en op zo'n 2200 meter hoogte kwam de kale rots tevoorschijn, waardoor ik wat meer vat op de ondergrond kreeg. Tussen de wolken door had ik zo nu en dan een prachtig uitzicht op de omliggende bergen zoals de Wildstrubel (3400 meter) en in de verte ook de Jungfrau (4100 meter). Voorlopig kon ik nog een aardig eind omhoog.

Inmiddels was ik terecht gekomen bij een uitloper van een gletscher, die met veel puin was bedekt. In deze uitloper waren door het water verschillende gangen uitgeslepen. Van plantengroei was hier nog nauwelijks sprake, maar dat was, omdat ik al aardig in de richting van de 3000 meter was gekomen, zeer goed in te denken. De temperatuur loog er ook niet om, want ik liep al geruime tijd met mijn handen in mijn zakken alsof het hartje januari was.

Toen ik bijna aan de top van de Schwandfeldspitz gekomen was, gebeurde datgene, waarvoor telkens weer wordt gewaarschuwd. Het weer begon plotseling slechter te worden en ineens trok alles dicht. Tot overmaat van ramp begon het ook nog licht te sneeuwen. Het zicht was op een gegeven ogenblik nog nauwelijks 20 meter. Oriëntatie aan de hand van de omgeving was er niet meer bij, maar gelukkig had ik bij mijn vertrek in het dorp eerst een goede stafkaart gekocht. Ik vond het verstandig maar zo gauw mogelijk terug te gaan. Bij de afdaling kwam ik langzamerhand weer terecht in de hoogste alpenweiden. Tussen de stenen zag ik plotseling iets wegschieten, dat leek op een wezel, maar tijdens het wegrennen kon ik nog juist een zwarte staartpunt vernemen. Het was onmiskenbaar een hermelijn, maar eigenlijk was hij veel te klein. Bij het raadplegen van een van mijn naslagwerken, die ik al die tijd op mijn rug had getorst en die ik op een gegeven ogenblik wel eens vervloekt heb, bleek, dat het hier ging om een speciale dwergvorm, die alleen in het hooggebergte van de Alpen voorkomt.

Monnikskap

Een tiental meters verder langs een klein bergstroompje schoot plotseling een vogel weg, die in eerste instantie deed denken aan onze leeuwerik. Toen hij even verder bleef zitten, viel dadelijk de gestippelde keel op. Vanuit mijn vogelgids kon ik mij herinneren, dat slechts de alpenheggemus een dergelijke tekening had en bij nadere raadpleging van een van mijn handboeken bleek dit ook inderdaad het geval te zijn. Deze soort heggemus is beduidend groter dan de onze en is bovendien scherper getekend.

In de hoge alpenweiden ziet men ook verschillende distels, die bij ons in het geheel niet voorkomen, zoals de dichtgestekelde vederdistel met zijn geelgroene bloemen en de aarddistel met zijn rozerode bloemen zonder stengel.

Verder afdalend naar beneden trof ik tot mijn verbazing een purperrode gentiaan aan. Verschillende gele en blauwe soorten was ik al eerder tegengekomen of kende ik reeds van het aangrenzende land Oostenrijk. Dat er ook nog rode gentianen bestonden, was mij tot dat tijdstip geheel onbekend.

Bijna beneden aangekomen kruiste ineens een vos mijn weg. Hoewel vossen ook in Nederland te vinden zijn, was het mij nog nooit eerder gelukt er een in het wild te betrappen.

Vlak voor het dorp beleefde ik de laatste verrassing van die dag, toen ik aan een bergbeek een Grote gele kwikstaart geruime tijd kon gadeslaan.

De volgende dagen heb ik nog verschillende tochten gemaakt o.a. in de omgeving van het meer van Genève. Boven dit meer heb ik nog nooit zoveel Zwarte wouwen in mijn leven gezien. Soms waren er wel 5 à 6 tegelijk aan de oevers van het meer of boven het water aan het jagen. Ik kreeg de indruk, dat zij ook op afval aasden, zeker waar zij steeds boven de oever hingen en telkens neerdoken.

Nog twee andere tochten zullen nog lang in mijn herinnering blijven n.l. een tocht naar de Oeschinensee, naar verluidt het hoogst gelegen meer in Zwitserland. De omgeving van dit meer was bijzonder woest en deed ook meer denken aan een soort maanlandschap. Toch was er langs de oevers van het meer een zeer interessant vegetatie te vinden zoals de groene nachtorchis en de z.g. hemer dodenwaard, een zeer giftige lelieachtige, sterk gelijkend op de gele gentiaan.

Rond deze laatste plant hebben zich tal van volksverhalen ontwikkeld.

Langs de oevers waren verschillende Alpenkauwen te zien met hun gele, wat gekromde snavel. Ook zijn zij wat slanker dan onze eigen inheemse kauwen.

Een andere boeiende excursie maakte ik naar de z.g. Engstligenalp, een hooggelegen weideplateau, dat alleen in de zomer voor de veeteelt in gebruik is. 's Winters is het een drukbezochte plaats voor wintersporters. Van hieruit maakte ik een tocht naar de eeuwig besneeuwde flanken van de Wildstrubel. In de hoogstgelegen begroeiing stuitte ik op een zwerm Barmsijsen en boven mij cirkelde in wijde kringen een Steenarend.

Wat ik hier heb neergeschreven vormt slechts een flauwe afspiegeling van wat ik op al mijn tochten heb meege maakt. Iedere plek is weer een belevenis, mits men zich maar wat uit de sterk toeristische centra durft terug te trekken.

Voor mij was deze reis de eerste gelegenheid dat ik met Zwitserland kennismaakte. Het is beslist niet de laatste keer geweest.

C.M.J. Verweij

